

In deze rubriek treft u een korte omschrijving aan van actuele projecten en rapporten van De Vlinderstichting. Rapporten kunnen niet worden besteld, tenzij anders vermeld.

De sleedoornpage in Flevoland

Uitvoering

Dick Groenendijk en Silvia Reinderink

Opdrachtgever

Provincie Flevoland

Inhoud

In Nederland is de sleedoornpage een zeldzame vlinder, die van oudsher verspreid door geheel Oost- en Zuid-Nederland werd gevonden. Tegenwoordig is de soort slechts beperkt tot een viertal kerngebieden, waarvan de populatie langs de Veluwe-rand de laatste tien jaar een opmerkelijke uitbreiding laat zien. Gezien deze uitbreiding is de verwachting dat de sleedoornpage zich ook in de provincie Flevoland zou kunnen vestigen.

De sleedoornpage is een oranje-kleurige kleine page die typisch is voor weelderige sleedoornstruwelen. De soort overwintert in het ei-stadium en het tellen van de overwinterende eitjes is -gezien de verborgen leefwijze van de volwassen vlinder- de beste methode om de soort te inventariseren.

In januari 2000 zijn in de provincie Flevoland meer dan 70 verschillende sleedoornstruwelen afgezocht op het voorkomen van de sleedoornpage. Bovendien werden aan alle onderzochte struwelen waarnemingen gedaan aan ouderdom, expositie, grootte, beheer en de mate van geschiktheid van het sleedoornstruweel voor de sleedoornpage. Het veldwerk heeft zich geconcentreerd in de beboste zone van de randmeren, enkele stedelijke gebieden en beboste delen in de Noordoostpolder in de omgeving van vindplaatsen in de provincie Overijssel.

De sleedoornpage is tijdens dit onderzoek niet in de provincie Flevoland aangetroffen. Bij de beoordeling van alle onderzochte sleedoornstruwelen bleek dat het grootste gedeelte op dit moment niet geschikt is voor de sleedoornpage. Doordat er op de meeste locaties geen actief beheer aan de struwelen plaatsvindt, zijn de meeste sleedoornstruwelen verouderd en niet geschikt voor vestiging van de sleedoornpage. De voor de sleedoorn-

page wel geschikte locaties liggen geïsoleerd ten opzichte van elkaar en ver verwijderd van bronpopulaties op het oude land.

Om de struwelen en bosranden met sleedoorn geschikt te maken voor de sleedoornpage moet worden gestreefd naar regelmatige verjonging van de sleedoornstruwelen. Het vrouwtje van de sleedoornpage zet alleen eitjes af op de overgang van oud naar jong hout en niet op struwelen waarin geen verjonging meer plaatsvindt. Door regelmatig te snoeien of een gedeelte van de sleedoorns tot de grond af te zetten, wordt een geregelde verjonging van sleedoorn bevorderd.

Op dit moment is slechts een zeer beperkt aandeel van de sleedoornstruwelen geschikt voor de sleedoornpage. Actief beheer van bosranden en struwelen is noodzakelijk voor het toekomstig geschikt maken van struwelen met sleedoorn voor de sleedoornpage.

Het verdient aanbeveling om deze maatregelen als eerste toe te passen op de locaties die dichtbij de populaties op het oude land liggen. Locaties bij de overgangen van Harderwijk en Elburg lijken hiervoor het meest geschikt. Slechts een locatie -het Horsterwold- bevat voldoende potentie om op dit moment een levensvatbare populatie van de sleedoornpage te bevatten. Hier kan introductie van de soort worden overwogen.

Toekomstperspectief voor het heidegentiaanblauwtje in de Provincie Utrecht

Uitvoering

Michiel Wallis de Vries, Arnout-Jan Rossenaar

Opdrachtgever

Provincie Utrecht

Inhoud

In de provincie Utrecht is het heidegentiaanblauwtje nu zeer schaars. In 1998 werd alleen nog een kleine populatie bij Den Treek aangetroffen. Zonder de uitvoering van extra maatregelen loopt het heidegentiaanblauwtje een grote kans spoedig uit de provincie te verdwijnen. Momenteel worden in de provincie Utrecht op diverse plaatsen heide-terreinen hersteld door middel van het verwijderen van bos, plaggen en het instellen van begrazing. Dit heeft geleid tot de terugkeer van bijzondere planten en ook tot herstel van vegetatietypen van de natte heide. Het herstel van deze heide-terreinen heeft nog nauwelijks

geleid tot succesvol herstel van de heidefauna, waaronder het heidegentiaanblauwtje. Een oorzaak is dat herstel van de heidevegetatie niet altijd ook een hoogwaardig leefgebied voor vlinders oplevert, en evenmin dat een hersteld leefgebied ook daadwerkelijk bereikbaar is om gekoloniseerd te worden.

Door het treffen van specifieke soortgerichte maatregelen is het echter wel goed mogelijk om voor bedreigde soorten nieuwe leefgebieden te ontwikkelen. Daartoe worden in dit project de diverse groeiplaatsen van de klokjesgentiaan in Utrecht beoordeeld op hun geschiktheid als leefgebied voor het heidegentiaanblauwtje. Dit is met de verkregen kennis uit het recente landelijke gentiaanblauwtjesonderzoek goed mogelijk. Op basis van deze kwaliteitsbeoordeling zal een advies worden uitgebracht voor kansrijke mogelijkheden voor herstel van het heidegentiaanblauwtje in de provincie Utrecht.

Soortbeschermingsplan veldparelmoervlinder in het gebied van de Grote Nete, Vlaanderen

Uitvoering

Michiel Wallis de Vries

Opdrachtgever

Vlaamse Landmaatschappij

Inhoud

De aandacht voor de veldparelmoervlinder groeit, ook in Vlaanderen. Als bedreigde soort en kwaliteitsindicator van droge schrale graslanden is de veldparelmoervlinder nu onderwerp van een soortbeschermingsplan in het gebied van de Grote Nete, een gebied van beekdalen en hogere zandgronden ten zuiden van Mol. Hier bevindt zich één van de laatste populaties in Vlaanderen. Dit jaar lijkt het er goed te gaan. Er werd zelfs al een exemplaar op een nieuwe plek in de omgeving aangetroffen. Maar de situatie blijft kritiek. Het gebied wordt nu gekarteerd op de aanwezigheid van geschikt of potentieel geschikt leefgebied. De meest geschikte plekken worden nader beschreven. Alle verzamelde gegevens worden verwerkt in een GIS (geografisch informatiesysteem), zodat ze kunnen worden gekoppeld aan andere gegevens over landgebruik en bestemmingsplannen. De veldparelmoervlinder zal uiteindelijk dus een wezenlijke rol spelen in de invulling van de inrichtingsplannen. Hopelijk leidt dit ook tot een herstel van de populaties in dit gebied!

Herstel van de grote parelmoervlinder in de Noord-Hollandse duinen

Uitvoering

Michiel Wallis de Vries, Arnout-Jan Rossenaar

Opdrachtgever

Provincie Noord-Holland

Inhoud

De grote parelmoervlinder is een bedreigde vlindersoort en een kwaliteitsindicator bij het herstel van droog duingrasland en natte duinvalleien. In Nederland resteren nu niet meer dan vijf populaties. Zo is de grote parelmoervlinder uit de vastelandsduinen van Noord-Holland vrijwel verdwenen. De soort heeft echter nog steeds een belangrijk bolwerk in de duinen van Texel. Het is niet bekend waarom deze vlinder juist hier nog goed gedijt. Zowel de omvang als de kwaliteit van de Texelse duinen kunnen een rol spelen. Tot nu toe is er alleen ecologisch onderzoek uitgevoerd naar de binnenlandse populatie van deze soort op de Hoge Veluwe. Dit project zal aanvullende kennis leveren voor de duinen. Deze kennis zal kunnen worden gebruikt voor het werken aan herstel van leefgebieden voor de grote parelmoervlinder in de duinen op het Noord-Hollandse vaste land.

Soortbeschermingsplannen

Dit voorjaar is het Beschermingsplan grote vuurvlinder 2000-2004 verschenen. Dit document, een uitgave van het Expertisecentrum LNV en geschreven door Chris van Swaay van De Vlinderstichting, geeft gedetailleerde informatie over de knelpunten voor deze soort in ons land. Natuurlijk komen ook oplossingen in de vorm van maatregelen aan bod en is er een actieplan hoe die maatregelen in praktijk moeten worden gebracht. Al met al hopen we dat dit document ertoe zal bijdragen dat de grote vuurvlinder op korte en lange termijn voor ons land behouden blijft. Daarnaast staan er dit jaar nog twee andere beschermingsplannen in de steigers. Er wordt hard gewerkt aan het beschermingsplan veldparelmoervlinder en het beschermingsplan veenvlinders. De veldparelmoervlinder is weliswaar al enkele jaren niet meer waargenomen, hij komt nog vlak over de grens met België voor. Vooral langs enkele kanaaloevers en natuurontwikkelingsgebieden liggen goede mogelijkheden en de vlinder is

mobiel genoeg die te bereiken. De drie veenvlinders komen nog maar op een beperkt aantal locaties voor. Hier moet alles gedaan worden om deze soorten te behouden.

Nationale Kinder-vlinder-kijkactie

Uitvoering

Vivian Siebering en Titia Wolterbeek

Subsidie

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, het VSB Fonds, de Koninklijke Nederlandsche Heidemaaatschappij, het Wereld Natuur Fonds en het K.F. Hein Fonds.

Inhoud

In september 2000 start de Nationale Kinder-vlinder-kijkactie. Overal in het land gaan kinderen bijhouden welke dagvlinders zij zien en geven dat door aan De Vlinderstichting. De waarnemingen worden doorgegeven via internet: vanaf september zal de website www.vlinderskijken.nl te bezoeken zijn. Voor leerkrachten wordt lesmateriaal ontwikkeld. Bovendien zullen er verspreid over het land lokale informatiepunten worden ingesteld, waar leerkrachten ondersteuning kunnen krijgen bij zaken als het leren herkennen van vlinders of het zoeken van een geschikte plek om veldwerk te doen. Bezoekerscentra, NMEcentra, vlinderwerkgroepen, (natuur) beheerders en (vlinder)tuinbeheerders kunnen bijvoorbeeld fungeren als lokaal informatiepunt. Geïnteresseerd? Vraag naar de folder 'Vlinders kijken'.

VSB Vlindertuinen

Uitvoering

Vivian Siebering en Titia Wolterbeek

Opdrachtgever

VSB Fonds

Inhoud

De komende twee jaar zullen er ongeveer 50 vlindertuinen bij zorginstellingen in Nederland worden aangelegd. Het VSB Fonds en De Vlinderstichting willen hiermee de natuur dichterbij de zorginstellingen brengen. Voor de bewoners van deze instellingen zijn bos, hei of strand nu eenmaal moeilijk bereikbaar. Er is een folder verspreid onder zorginstellingen in Nederland, met informatie over de voorwaarden waaraan de instelling moet voldoen om aanmerking te komen voor een vlindertuin. Het enthousiasme op deze folder is enorm: er zijn nu al meer dan 300

aanmeldingen. Er kunnen echter maar 50 tuinen worden gerealiseerd. Een eerste selectie is reeds gemaakt. Deze instellingen komen in aanmerking voor de aanleg van een tuin het komend najaar. In januari 2001 vindt de tweede selectieronde plaats, waarin ook alle instellingen die in de eerste plaats niet geselecteerd zijn een tweede kans krijgen. Zorginstellingen kunnen zich in ieder geval tot januari 2001 nog steeds aanmelden. Met de vlindertuin willen VSB Fonds en De Vlinderstichting de integratie tussen ouderen en jongeren bevorderen. Eén van de voorwaarden voor de instelling is daarom het betrekken van kinderen bij de tuin. Hier kunnen ook lokale natuurverenigingen als IVN of vlinderwerkgroepen een rol bij spelen.